

Van Ad naar Bachelor: een nadere beschouwing (aflevering 1: B-OER zoekt Ad)

Inleiding

In de afgelopen tijd is herhaaldelijk naar voren gebracht dat het goed zoeken is naar de structurele invulling van de doorstroom met een Ad naar een programma dat leidt naar de Bachelor. In dit eerste nummer van een tweeluik doen we een poging een aantal zaken die hierbij spelen, op een rijtje te zetten. Natuurlijk geldt ook hierbij, net al voor veel andere ontwikkelingen, dat hogescholen allemaal een eigen beleid hebben en dus een specifieke aanpak zullen hanteren. Maar wellicht zijn er toch algemene patronen te ontdekken, als basis voor de leerlijn Ad-Bachelor.

De wet zegt...

Uiteraard is het nodig om te bezien wat het wettelijke voorschrift is. Dit staat formeel te boek als verantwoordelijkheid voor de betrokken opleidingen (en mogelijk hogescholen, als de aanbieders van de Ad en Bachelor verschillend zijn):

In de onderwijs- en examenregeling van de associate degree-opleiding wordt beschreven welke mogelijkheden er zijn voor een aan de instelling afgestudeerde met een graad Associate degree om door te stromen naar een bacheloropleiding.

Mocht u deze passage voor het eerst onder ogen krijgen: ja, het betreft alleen de Ad-aanbieder, niet de Bachelor die geacht wordt na de Ad te kunnen worden gedaan. Een eenzijdige benadering, zou je kunnen zeggen.

Maar in de toelichting op de wetgeving die de Ad betreft, staat wel waarom het eigenlijk gaat. De overheid roept daarbij alle betrokken hogescholen in de hbo-sector op ervoor te gaan zorgen dat er studeerbare leerlijnen zijn voor Ad'ers die direct daarna een Bachelor willen behalen. Gelet op het feit dat de termijnen die gelden voor de student (lenen, ondersteuning...) en voor de opleiding (bekostiging, bonus) gewoon dezelfde zijn gebleven, houdt dit in als zodanig:

- Er zijn (inhoudelijk) verwante Ad- en Bacheloropleidingen, in ieder geval binnen dezelfde hogeschool, maar liefst ook binnen een regio;
- De leerlijn Ad-Bachelor vraagt vier jaren voor die verwante opleidingen, ook als het totale programma meer dan 240 studiepunten omvat resp. er een aanvullend brugprogramma moet worden gedaan, zonder er studiepunten aan te hangen.
- Er worden landelijke afspraken worden gemaakt tussen hogescholen om hiernaar zo optimaal mogelijk te streven, zeker binnen de hbo-sectoren en daaraan gekoppelde domeinen.

De bacheloropleidingen aan zet...

Het is dus aan het management van de Ad om de OER te vullen met mogelijkheden. In principe moet de a.s. student dat vooraf weten, mede omdat de keuze van een opleiding en de bijbehorende hogeschool daarvan kan afhangen. Maar tevens moet die mogelijkheid ook nog bestaan als deze persoon de Ad krijgt uitgereikt. Kortom, er moet rond een doorlopende leerlijn, verwant ingevuld, een overeenkomst zijn met de bacheloropleiding.

In het volgende nummer bezien we wat dit betekent voor de Ad-aanbieder. Hier kijken we naar wat je eigenlijk zou mogen verwachten aan acties van de kant van alle bacheloropleidingen in ons land, zonder enige wettelijke verplichting maar met die oproep van de kant van de overheid.

Nou ja, er is nog wel handvat(je) als het gaat om de rol van de NVAO. Bij een accreditatie van een bestaande opleiding moet verantwoording worden afgelegd over de aanpak rond de instroom. Uiteraard is er de zgn. onder-instroom, degenen die gewoon aan een studie beginnen. Daarnaast is er de zij-instroom. Daarbij kunnen twee type instromers worden gezien:

- Personen die op basis van werk- en leerervaring toelating vragen en op basis daarvan een programma kunnen doorlopen dat korter duurt dan de formele nominale studieduur. Dat kan zijn op basis van EVC (erkenning van eerder verworven competenties), maar ook door mee te doen aan de experimenten rond het flexibiliseren van deeltijdse en duale hbo-studies. In dat geval staan de leeruitkomsten centraal en niet de studieroute, de weg naar het diploma.
- Personen die een Ad-opleiding hebben afgerond en op basis daarvan vragen om een resterend programma dat leidt naar de Bachelorgraad. Het betreft een duidelijk af te bakenen groep lerenden met een bepaalde verwachting ten aanzien van deze route.

Uit NVAO-kader, beperkte toets

Standaard 2: Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

De beoogde leerresultaten zijn adequaat vertaald in leerdoelen van (onderdelen van) het programma. Hierbij wordt rekening gehouden met de diversiteit van de toegelaten studenten.

Misschien kan dit alles in de komende jaren voor de NVAO het aangrijpingspunt zijn om te bezien hoe de instroom bij een Bachelor in elkaar wordt gestoken. En anders moet er misschien toch maar wat nieuws aan het kader worden toegevoegd.

Voorstel voor opname Ad-beleid in OER bij de Bacheloropleiding

Er bestaan dus geen verplichtingen voor een Bacheloropleiding om iets in hun uitingen op te nemen, zoals de studiegids, voorlichtingsbrochures, websites en andere communicatiemiddelen. Het is ook niet nodig om bepaalde zaken en regelingen te vermelden in de onderwijs- en examenregeling, de OER dus (en daarmee samenhangende documenten).

In de OER van de Ad moet volgens de wetgever wel het een en ander staan over de doorgang naar bacheloropleidingen. Maar de grote vraag is dan: Hoe kun je als Ad-management iets zeggen over andere bacheloropleidingen waarmee wordt samengewerkt, als aan die kant niets formeel dient te worden vastgelegd? Het worden dan allemaal eenzijdige en 'vage' overeenkomsten op die manier. Ook is niet te bepalen hoe de ontvangende bacheloropleiding in het algemeen dient te handelen, om aldus (om met de NVAO te spreken) rekening te houden met instromende studenten door een programma aan te bieden waarmee de bachelorcompetenties zijn te verwerven.

Mogen we een voorstel aan 'het veld' doen om toch te bezien of alle bacheloropleidingen die al, binnenkort of in de toekomst simpelweg te maken krijgen met Ad-bezitters die aan de toegangspoort staan, iets te laten opnemen in hun OER. Het geeft ook rust in de tent en er is meteen een bewijs om te laten zien dat op deze wijze op de instroom wordt ingespeeld.

Ons voorstel laat zich als volgt puntsgewijs verwoorden:

- In de OER van een bacheloropleiding wordt een hoofdstuk opgenomen over de mogelijkheden die worden geboden voor degenen die met een Ad-getuigschrift willen instromen.
- Er wordt aangegeven op welke wijze de aanmeldingsprocedure verloopt, en welke activiteiten daaraan verplicht en vrijwillig zijn gekoppeld (intake, studiekeuzecheck, registratie, introductie enzovoort).
- Er wordt informatie gegeven over de toelatingseisen, de procedure die dient te worden gevolgd dan wel dat als strategie wordt gehanteerd dat het hebben van een Ad-getuigschrift voldoende is om formeel te worden toegelaten tot de hoofdfase van de bacheloropleiding. Daarbij heeft deze persoon uiteraard geen recht op het propedeusediploma van de bacheloropleiding.
- Er is een beschrijving van de type Ad-opleidingen waarbij naar mening van de bacheloropleiding een gereede kans bestaat om het resterend programma in twee studiejaar te gaan volgen. Daarbij speelt de inhoudelijke verwantschap een rol. Tevens wordt gemeld welke specifieke leeruitkomsten (competenties, kernonderdelen) van groot belang zijn om te volgen (als keuze-modules) in het Ad-programma, om tot een duidelijke verwantschap tussen Ad en Bachelor te kunnen komen.

- Aangegeven wordt voor de eigen hogeschool met welke Ad-opleidingen concrete afspraken zijn gemaakt over de doorstroom naar een resterend programma voor de Bachelor. Daarbij wordt een indeling gemaakt naar: sterke verwantschap, gedeeltelijke verwantschap, weinig en geen verwantschap. Vervolgens wordt aangegeven wat dit betekent voor de aansluiting: geen extra onderdelen doen, specifieke onderdelen volgen in de Ad, meedoen aan een brugprogramma (en hoe dit vorm te geven) en het moeten volgen van een aantal extra onderdelen in het begin van het bachelorprogramma (dan wel een enigszins aangepast deel).
- Daarnaast wordt een overzicht gegeven van de mogelijkheden als iemand zich van buiten de hogeschool met een Ad-diploma aanmeldt voor het resterende bachelorprogramma. Er kan een tabel aan worden toegevoegd met hogescholen waarmee afspraken zijn gemaakt over doorstroomtrajecten en wat daarbij de gehanteerde constructies zijn. Mogelijk kunnen tevens algemene toezeggingen worden gedaan over een aanmelding zonder verdere eisen aan de Ad te stellen, als deze inhoudelijk verwant is met de bacheloropleiding, en dat vervolgens wordt aangegeven hoe een specifiek resterend programma is te volgen.
- En uiteraard andere zaken die specifiek gelden voor deze Bachelor en de hogeschool.

Aandachtspunten

Daarnaast zal elke bacheloropleiding nadrukkelijk een strategie en aanpak dienen te formuleren voor de volgende aspecten:

- Er zal een duidelijk verschil zijn tussen de directe instroom, dus degenen die direct (of mogelijk na een jaar) doorgaan voor de Bachelor, en de indirecte instroom. Die laatste groep kan wel verspreid over een heleboel jaren aankloppen bij de bacheloropleiding, en dan is het nog maar de vraag hoe actueel de Ad van toen is. Overigens kan die persoon intussen veel werkervaring hebben opgedaan, certificaten hebben behaald en korte opleidingen hebben gevolgd. In een dergelijk geval dient een heldere intakeprocedure te worden opgesteld.
- In het verlengde daarvan zal het vaak zo zijn dat bij een directe doorstroom de opleidingsvariant dezelfde zal blijven (een voltijder zal vaak voltijds de bacheloropleiding willen doen). Maar bij de indirecte instroom zal het vrijwel altijd gaan om een deeltijdse en mogelijk een duale vorm waarin het resterend programma dient te worden gegoten. Bacheloropleidingen zullen daarmee rekening te houden, zeker als in de loop der tijd grotere groepen Ad-gediplomeerden 'boven de markt zweven'. Dat bovendien veel maatwerk ook in het voordeel voor de student kan zijn, zal blijken als er een keuze wordt gemaakt voor een private hogeschool – en als de werkgever wil meebetalen.
- Als meer Ad-bezitters direct willen doorstromen naar een bepaalde bacheloropleiding, kan het zonder meer lonend zijn om een eigen op maat gemaakt resterend programma aan te bieden. Formeel is het een afstudeerrichting binnen de bacheloropleiding, met een eigen beleid voor de instroom en het invullen van de leerweg. Interessant is dan wellicht dat zo'n 'eigen' vervolg juist Ad'ers gaat aantrekken, ook van buitenaf, dus van andere hogescholen.
- Andersom kan daarmee de aanzet worden gegeven bij bepaalde hogescholen over de zelfstandiging van de Ad als opleiding. Er schijnen nog steeds opleidingen te zijn waarbij de Ad eigenlijk de eerste twee jaren van de Bachelor is. De interne doorstroom is dan wel snel te regelen, maar het ontbreken van de flexibiliteit die de Ad kenmerkt en nog meer onderscheidend zal laten zijn van de vierjarige bachelorroute, gaat dan zeker een grote handicap worden.

En denk aan...

Tenslotte een paar zaken die wel opduiken maar eigenlijk niet een rol kunnen (en mogen) spelen:

- De Ad-gediplomeerde heeft een 'verleden' en dat kan gevolgen hebben voor de bekostiging van het resterende programma. Iemand die 3 jaren over de Ad doet, kan aldus 'verliesgevend' voor de Bachelor worden. Des te meer reden om als Ad's en Bachelors samen te werken bij het maken van vloeiende doorlopende leerlijnen.
- De hbo-opleidingen kunnen een numerus fixus kennen, en hogescholen moeten vanaf dit jaar daarnaar kijken voor zowel de Ad als de Bachelor. Daarbij kan ook de leerweg naar de Bachelor via de Ad in het oog worden gehouden. Maar aan de zij-instroom met de Ad in bezit, kan de hogeschool geen eisen dienaangaande stellen.

Werk aan de winkel, voor de B(achelor)-OER voor de Ad'er, op zoek naar een volgende graad.